

HISTORICKÝ ÚVOD. „OKRAJOVÉ“ OBLASTI EVROPY

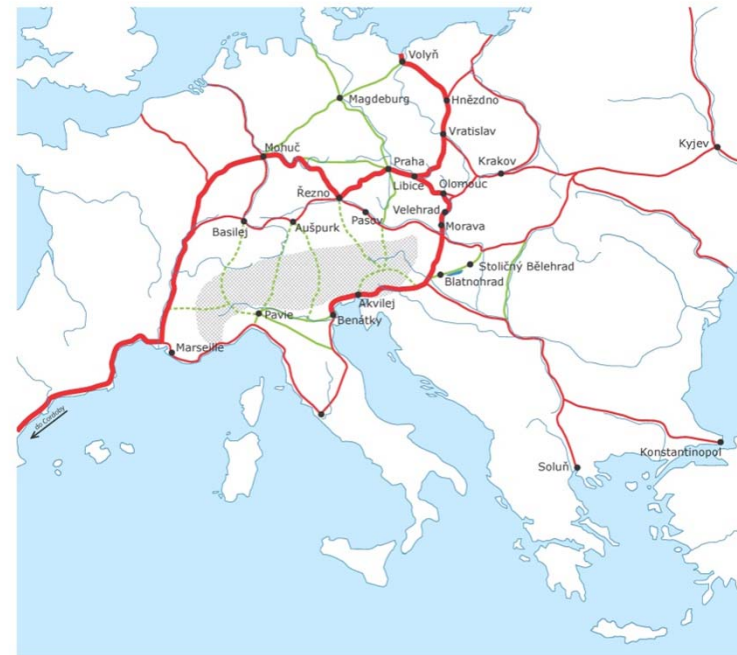
Petra Maříková Vlčková

04.10.2017

AEB_37 Dálkový obchod v raně středověké Evropě

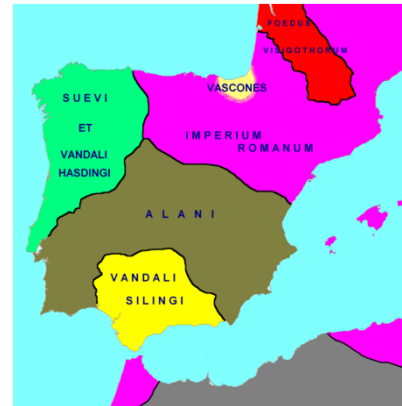
„OKRAJOVÉ“ OBLASTI EVROPY

- Španělsko a Al-Andalús
- Blízký východ a východní Středomoří – expanze Arabů
- Byzantská říše
- Bulharská říše
- Kyjevská Rus
- Chazarský kaganát

GÓTSKÁ KRÁLOVSTVÍ NA IBERIJSKÉM POLOOSTROVĚ

- Pozdní antika: rok 409
  - ▣ Západořímská říše
  - ▣ Království Svebů, Vandalů (Hasdingové, Silingové), po 428: odchod do severní Afriky
  - ▣ Nápor Visigotů
- Visigótské království
  - ▣ 418-c. 720
  - ▣ Hl. město Toulouse, následně Toledo
  - ▣ Lex Iudiciorum
  - ▣ 711: král Roderik

Al-Andalús

- Maorský / Islámský Iberský poloostrov
- Základní chronologie:
  - ▣ Ummajovský chalífát (711–756)
  - ▣ Córdobský emirát (756–929)
  - ▣ Córdobský chalífát (929–1031)
  - ▣ nástupnická království (taifas) po Córdobském chalífátu (1031–13.st) – vláda Almorávidů (1085–1145 AD) a Almohadů (1147–1238 AD)
  - ▣ Granadský emirát (1238–1492 AD)
- Střetávání se a soužití mezi křesťany, muslimy a židy
- Centrum vzdělanosti – Cordóba, Medina al-Zahra

Córdobský emirát

- Trvání: 756–929 n.l.
- Vznik:
  - Ummájovci (chalífové z Damašku) dobývají Iberský poloostrov 711–718 – jejich představitelé drží titul emír / wálí
  - 756: Abdarrahmán I. – osamostatňuje se od vlády z abbásovské Damašku a stává se samostatným emírem z Córdoby
    - Abdarrahmán I. – přeživší potomek Ummajovské dynastie z Damašku po tzv. Abbásovské revoltě 750
- Ovládají al-Andalús a část severní Afriky
- 929: Abdarrahmán III. se sám prohlašuje chalífou – soutěží o moc s abbásovským chalífou v Bagdádu a šíitským chalífou v Tunisu

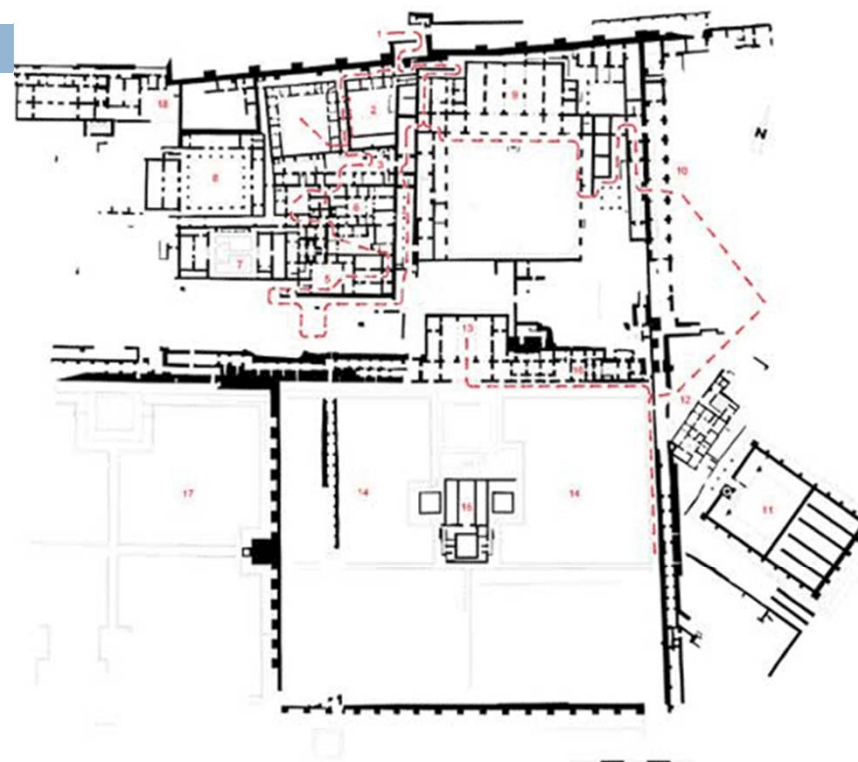
Córdobský chalífát

- Trvání: 929–1031 AD
- Umajjovská dynastie: vrchol andalúských islámských dějin
- Abdarrahmán III.
  - po 929 expanze do S Afriky: pobřežní města s loděnicemi: Ceuta, Tanger, Melilla
  - diplomatické kontakty s křesťanskou Evropou – Ibrahim ibn Jákub
- Al-Hakim II. (961–976)
  - stejná politika jako otec
- 976: postupný úpadek chalífátu – titul jen nominální – moc mají rádcí
- 1031 AD: rychlý rozpad na množství malých států – taifas
- Ekonomika: orientovaná na obchod: vývoz textilu, keramiky, skla, kovových předmětů (Ag, Au)
- Zemědělství: rýže, vodní melouny, banány, lilek, tvrdá pšenice
  - umělé zavlažování – vodní kola
- Obchod s otroky: ze střední Evropy – dále do Afriky
- Mince: zlaté dináry a stříbrné dirhamy

Medína al-Zahra

- Reziđenční palácové město Z od Cordóby: vybudoval Abdarrahmán III.
  - politicko-ideologické důvody založení – demonstrace síly vůči fátimovským vládcům Blízkého východu a Afriky
- Trvání: 936 – 50tá léta 9. st., tj. cca 80 let
- Nejznámější stavba: tzv. trůnní sál Abdarrahmána III.
- Virtuální prezentace výzkumů: Laboratory of Archaeology and Architecture of the City:
<http://www.laac.es>

1 PUERTA NORTE	10 PÓRTICO Y CALLE EN RAMPA
2 VIVIENDAS SUPERIORES	11 MEZQUITA ALJAMA
3 CUERPO DE GUARDIA	12 VIVIENDAS FRENTE A LA MEZQUITA
4 CABALLERIZAS	13 SALÓN DE ABD AL-RAHMAN III
5 CASA DE YA'FAR	14 JARDÍN ALTO
6 VIVIENDAS DE SERVICIO	15 UN EDIFICIO EN POSICIÓN CENTRAL
7 VIVIENDA DE LA ALBERCA	16 BAÑO UNIPERSONAL
8 PATIO DE LOS PILARES	17 JARDÍN BAJO
9 CONJUNTO DEL EDIFICIO BASILICAL SUPERIOR	18 DAR AL-MULK

Taifas

- Drobná knížectví vzniklá po 1031
- Trvání: 1031–1238 AD
- několik fází – vláda berberských kmenů – po 1085 (pád Toleda) Almorávidů a Almohavidů (po 1147 – pád Lisabonu)
- Vrchol: 11. st.
- Počet: různý, kolem 45
  - ▣ Hlavní: Toledo, Zaragoza, Granada, Córdoba, Sevilla, Almería, Murcia
- Poslední taifas: Granada – padla 1492

Byzantská (Východořímská) říše

- 330: Konstantin Veliký zakládá nové hlavní město Konstantinopol na místě osady Byzantion
- 395: rozdělení říše na východo- a západořímskou říši
- Justinián I.: územní vrchol
- 7. st.: hlavní změny: řečtina jako úřední jazyk, dopad islámské expanze
- Makedonská dynastie: 867 – 1056
- 10. st.: velmocenské postavení
- 1054: Velké schizma
- 1071: seldžučtí Turci získávají Malou Asii
- Komnenovci: 1081 – 1185 - dočasné obnovení moci
- 1204: dobytí Konstantinopole během 4. křížové výpravy
- 1261: obnovení římské říše X občanské války
- 1453: osmanští Turci zničili Byzanc

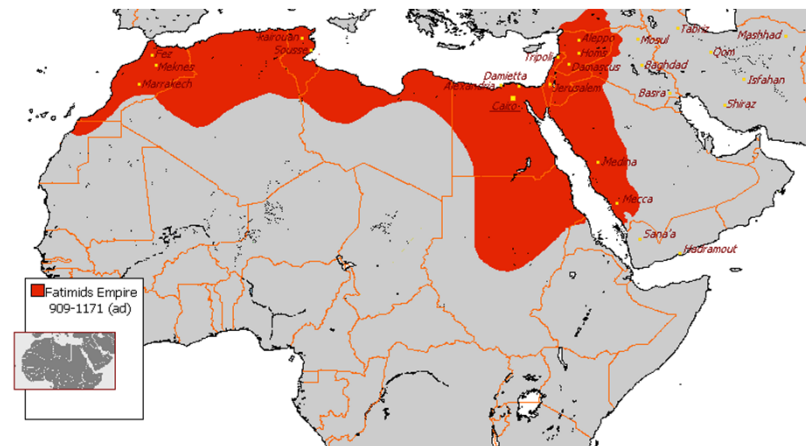
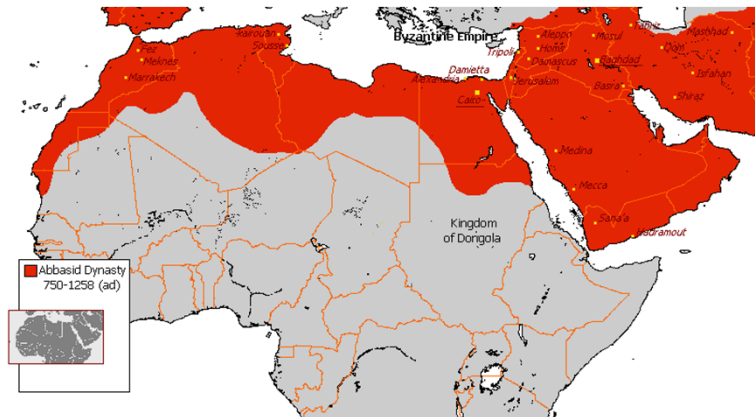

EXPANZE ISLÁMU

- 632: smrt proroka Mohameda – spory o nástupnictví. Chalífa je volený
  - Tzv. Rášidský chalífát
  - Spory: sunnitští X šiitští muslimové
- Expanze:
  - 633–637: byzantská území v Sýrii, Palestině
  - 637: Mezopotámie - Sásanovci
  - 639–643: Egypt
  - 641: Írán
  - 649: Kypr
- Umajjovský chalífát (661–750)
  - Hlavní město: Damašek
  - 747: šiitské povstání – nastupují Abbásovcí

- Abbásovský chalífát (750–1258)
  - ▣ Hlavní město: Bagdád
  - ▣ Hárún ar-Rašíd
- Fátimovský chalífát (909–1171)
  - ▣ 11. st.: vrchol moci, následně: úpadek, boje se seldžuckými Turky
  - ▣ 12.st.: vzestup moci kurdských vojenských velitelů Saladin (zakladatel Ajjúbovců – vládli v Egyptě a Sýrii)
- Ajjúbovcí:
  - ▣ Saladin a jeho nástupci

Bulharská říše

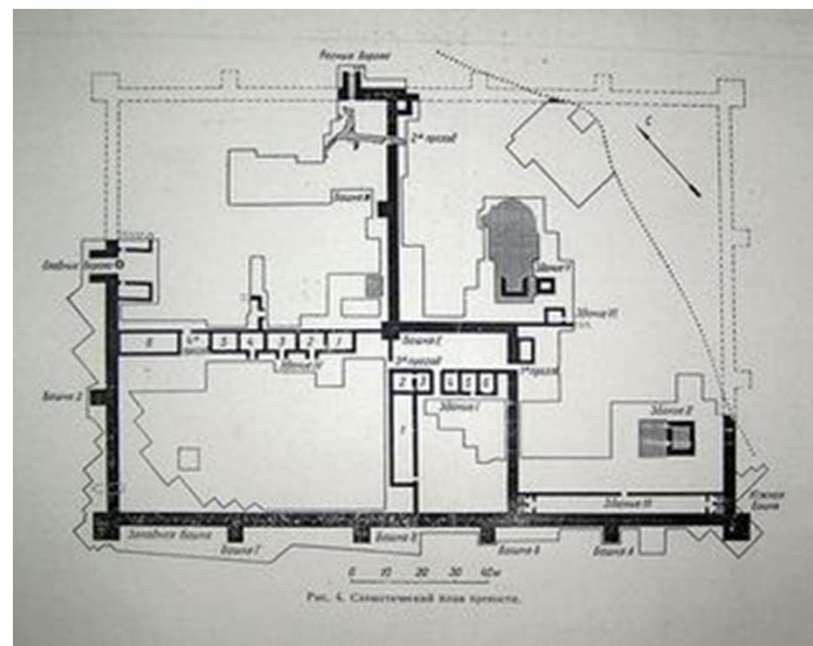
- Trvání: 681–1423
- Periodizace:
  - ▣ První bulharská říše (681–1018)
  - ▣ Druhá bulharská říše (1185–1422)
- 781: Bulhaři (chán Tervel) poráží Araby u Konstantinopole
- Boje s barbarskými kmeny: zastavení pohybu na Z: Pečeněhové, Chazaři
- 806: ničí Avarský kaganát
- 864: přijetí křesťanství chánem Borisem
- Simeon I. (893–927) – největší stát v Evropě – ohrožení Byzance – 917 přijal titul cara a samovládce (**basileus kai autokratór**)
- Útoky Maďarů, Pečeněhů, Kyjevské Rusi a Byzance – Byzanc postupně stát pohltila
- Hlavní centra: Prieslav, Pliska
- Druhá bulharská říše

První bulharská říše za vlády cara Simeona (893-927)

Chazarská říše

- Trvání: 661/678–1048
  - ▣ max. rozkvět 8.-9.st.
- Max: dolní Dněpr, Krym – Kaspické moře, SV Kavkaz
- Kočovní – polokočovní – usedlý turkický národ – kontrola obchodu mezi S Evropou v Orientem
- Centrum: pevnost Itil v deltě Volhy, pevnost Sarkel na dolním Donu
- Tzv. chazarská polemika – 861: účastníci: Konstantin Filozof, Metoděj, al-Farábi, ?
- 875–900: blokáce obchodu se stříbrem
- Boje s Kyjevskou Rusí:
  - ▣ Kníže Svjatoslav (962–972/973): dobytí pevnosti Sarkel (965), hl. města Itilu (969)
- Rozpad: útoky KR a svazu Pečeněhů

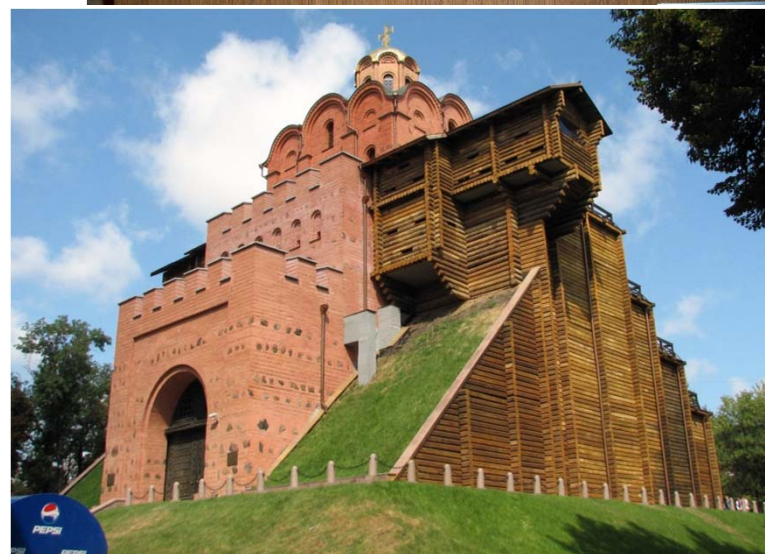
Historický přehled: Kyjevská Rus

- Problematika Varjagů
- Politické dějiny:
  - 862: Novgorod: nástup knížete Rurika (zemřel 878/879)
  - 882: nástupce Oleg: sjednocení vlády Kyjeva na Novgorodu
  - Kníže Igor (912–945) zabit během povstání Drevljanů
    - Smlouva s Byzancí
  - Syn Svjatoslav (od 945): expanze státu
    - vyvrátil Chazary
    - konflikty s Bulharskem
    - Balkán – Byzanc – 972 zabit Pečeněhy
  - 987: Vladimír I. (978–1015) přijímá křesťanství
  - Jaroslav I. Moudrý – vrchol KR
  - 1169: vypálení Kyjeva a rozpad říše na množství samostatných knížectví

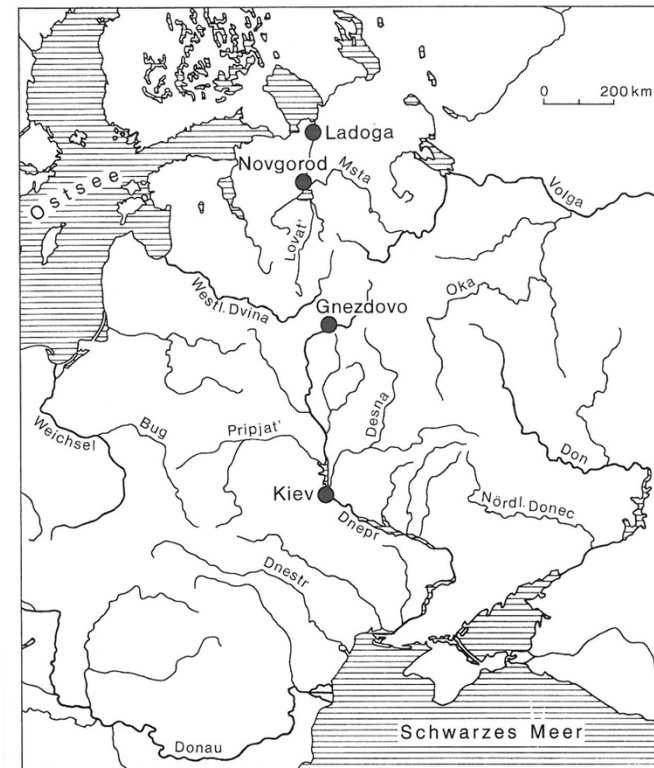

KYJEV

- 8.st: 3 hradiště na kupecké cestě – kmen Poljanů
- Askold a Dir – Rurikovi družiníci X osamostatňují se – dobývají Kyjev
- 882: bitva u Kyjeva: Askold a Dir X Oleg = vznik Kyjevské Rusi
- Rozvoj: 10. st:
  - kníže Vladimír I.: tzv. Desátkový chrám Zesnutí sv. Bohorodičky – nejstarší kamenný chrám na KR
  - Metropolitní chrám sv. Sofie: počátek 10. st., dřevěný
  - Tzv. zlatá brána: Jaroslav Moudrý

Obchodní stezky Varjagů

Kultura Sopki

Kultura dlouhých mohyl

- **k. dlouhých mohyl:**
  - ▣ 6./7. stol.
  - ▣ Mohyly délka kol. 30 m (až 100m) rodová pohřebiště

- **k. Sopki:**
  - ▣ 8.-11. stol.
  - ▣ evidováno cca 600 skupin mohyl
  - ▣ Průměr 20-30m, výška 3-5m (10m)
  - ▣ Žárové pohřby, propálené kameny
  - ▣ více pohřbů i jednotlivě

